

TÉMA : **TECHNOLÓGIA VÝROBY JAZDECKÉHO SEDLA**

Technológia výroby jazdeckého sedla je ovplyvnená do ktorej skupiny sediel vyrábané sedlo patrí a preto sa najprv zoznámime s charakteristikou jednotlivých skupín jazdeckých sediel.

1/ Sedlá na anglickej kostre

Kostra býva buď drevená alebo kovová (rôzne zliatiny, dnes už často odľahčené), prípadne plastová pri syntetických sedlách. Potiahnutá býva väčšinou oslou alebo hovädzou kožou - vďaka tomu majú kožené sedlá dosť veľkú váhu (a aj starostlivosť o kožené povrchy je dosť náročná). Naproti tomu syntetické sedlá sú veľmi ľahké, jednoducho sa udržiavajú a v niektorých prípadoch majú dokonca vymeniteľnú prednú časť kostry, čo je veľmi výhodné. No životnosť mávajú nižšiu - v prípade sediel naozaj platí, že kvalita zodpovedá cene a do ručnej práce sa naozaj investovať oplatí.

Anglické sedlá sa dobre hodia na tréningovanie na jazdiarni, na časovo kratšie výkony v drezúrnych, parkúrových či cross-country závodoch. Pri dlhšej jazde v teréne sú však pre jazdca i koňa často nepohodlné - väčšinou totiž posadzujú jazdca kúsok pred ťažisko koňa (kôň na predku, poškodzovanie predných končatín) a tlačia na chrbát koňa na veľmi malej ploche. Pri zdolávaní kopcov sa tiež zvyknú posúvať, najmä ak má kôň nevýrazný kohútik - pri výstupe nahor sa šmýkajú dozadu a pri zostupe nadol dopredu, čím bolestivo stisnú plecia koňa. Samozrejme, správnym napasovaním sedla danému koni sa dajú tieto nežiadúce efekty do značnej miery obmedziť, no na niekoľkohodinový či až niekoľkodňový výlet sa anglické sedlo rozhodne nehodí.

PRIKLAD SEDLA NA ANGLICKEJ KOSTRE

Univerzálne sedlo

Máva plynšie posedlie a menšie opierky, ktoré umožňujú voľnosť sedu a polohy nôh. Univerzál je vhodný na bežnú jazdiarenskú prácu, ľahké skokové a drezúrne tréningy, kratšie vychádzky.

Často sa používa pri výcviku začiatočníkov, aj keď práve šírka jeho použitia trochu "nebezpečne" zvädza k rôznym chybám sedu - pozor na to.

Školské sedlo

Hlbšie posedlie a rovné stranice perfektne jazdca posadia, doslova ho "vyškolia". Hodí sa na drezúrny výcvik začínajúcich jazdcov, lebo dobre stabilizuje sed a holene. Na fotografii je školské sedlo v španielskom type.

Drezúrne sedlo

Samozrejme, hodí sa na drezúru. Na skoky je nevhodné (aj keď nízku prekážku v ňom zdoláte v pohode), ale na prechádzke môže byť celkom pohodlné - dlhé strmene dávajú oddýchnuť členkom a kolenám a hlboký sed je bezpečný a príjemný aj po dlhšiu dobu (treba ho však už mať zvládnutý!). Toto sedlo sa často "zvažuje" dopredu, čím udržiava panvu jazdca na správnom mieste (no pozor, niekedy až príliš dopredu, pred ťažisko - také sedlo nekupujte!), má dlhé, rovné, niekedy dokonca až dozadu strihnuté bočnice, ktoré v spojení s dlhými strmeňmi nútia nohy jazdca splývať dolu, a teda mať hlboký sed. Dlhé zápinky v spojení s krátkym podbrušníkom umožňujú čo najtesnejší kontakt holení s bokmi koňa pre presné dávanie pomôcok. V dnešnej dobe existuje mnoho typov drezúrnych sediel, no všeobecná tendencia výroby - priveľké sedlové vankúše a priveľké stehenné a kolenné opierky - ich pomaly vzdáva ich pôvodnému účelu. Tým totiž malo byť zabezpečenie čo najužšieho kontaktu medzi jazdcom a koňom pre presné pomôcky sedom - no spomínané "výdobytky" tomuto kontaktu skôr bránia, než by ho podporovali! Drezúrne sedlo by malo byť určené pre už vzdelaného jazdca so správnym, hlbokým, stabilným a zároveň pružným sedom - a taký jazdec predsa extrémne hlboké posedlie či obrovské opierky nepotrebuje. Panva, stehno a holeň drezúrneho jazdca by mali byť voľné,

aby mohli v každom okamihu správne pôsobiť (a to je pri rôznych cvikoch na rôznych miestach). Preto by sedlom rozhodne nemali byť obmedzované!

Pony sedlo

Sedlo špeciálne upravené pre veľkosť chrbta ponyho, vhodné pre deti. Je skutočne nevhodné sedlať ponyho veľkým sedlom, pretože jazdec potom nesedí v ťažisku poníka, ale až za ním, chrbát je preťažený, sedlo môže tlačiť až na obličky a kríže... Každý kôň si zaslúži presne padnúci výstroj a len preto, že je menší, by sa na jeho zdraví nemalo šetriť!

Skokové sedlo

Samozrejme, jeho účelom je čo najlepšie stabilizovať sed jazdca pri skákaní - vyznačuje sa plytším posedlím, dopredu vykrojenými bočnicami a výraznými kolennými a holennými opierkami. No nie je skokové sedlo ako skokové sedlo - existuje množstvo variácií, od skokového univerzálu až po skokové špeciály a "kontaktné" sedlá. Skokový univerzál je vhodný skôr pre začiatočníka, jazdcovi doslova "zarámuje" stehná, kolená i holene - učí ho správne skokovému sedu. No so zvyšujúcimi sa schopnosťami jazdca je už takáto umelá stabilizácia sedu čoraz menej vítaná a napokon jazdec prechádza k "špeciálu", teda sedlu, ktoré je vybraté, vypasované (prípadne dokonca priamo vyrobené) jemu a jeho koni na mieru. Je vhodné len pre pokročilého jazdca, ktorý má istý sed, nepoletujú mu kolená ani holene. To isté platí aj pre vysoko kontaktné skokové sedlá, ktoré majú tenšie vypchávky, a teda umožňujú presnejšie pôsobenie sedom - no tu platí, že jazdec už musí byť dokonale vyvážený, pretože akékoľvek nechcené prenášanie váhy či udretie zadkom do sedla kôň veľmi výrazne pocíti.

Dostihové sedlo

Je to ešte vôbec sedlo? :Problém dostihov = Po prvé, je pri nich prítomný **stres** z panického úteku, ktorý negatívne ovplyvňuje metabolické deje v celom tele (ok, uznávam, niektoré kone rady súťažia - ale úprimne, väčšina proste beží ako o život). Po druhé, **neprirodzené, prehnané prenášanie váhy na predok koňa** (až tak, že zadné nohy už vôbec nenesú váhu koňa, slúžia iba na odraz) veľmi rýchlo poškodzuje predné končatiny - najnovšie výskumy ukazujú, že až 43% dostihových koní preukázateľne (ultrazvukom) trpí istým stupňom poškodenia šliach. A po tretie - je to proste **biznis** (nehovorte mi, že to nie je HLAVNE o prachoch - neklamte sami seba). Dostihové sedlo v spojení s dostihmi samotnými prenáša ťažisko koňa i jazdca nadmerne dopredu a tým spôsobuje opotrebovanie predných končatín. Na bežné jazdenie sa určite nehodí.

Všestranné sedlo

Je to akýsi hybrid drezúrneho a skokového sedla určený na cross-country. Stabilizuje sed jazdca pri nebezpečných terénnych skokoch a umožňuje vyrovnať aj veľmi podarené odrazy (zlý terén, neskúsený kôň...), pretože vďaka špeciálnym opierkam lepšie podrží holene jazdca v stabilnej pozícii. Zápinky na podbrušník sú dlhé ako pri drezúrnom sedle.

Dámske sedlo

www.spisak-riding.sk

Dobové sedlo určené pre dámu v šatách, sedí sa v ňom bokom. Vďaka špeciálnej opierke na stehno a skokovej hlave sa v ňom (s patričným výcvikom) dá aj cváľať či skákať. Treba si však dať pozor na rovnomerné zaťažovanie oboch sedacích kostí, aby sa konský chrbát jednostranne nepreťažoval. A kôň musí byť samozrejme tiež náležite preškolený, aby správne reagoval aj na jednostranné pomôcky holeňou (na druhej strane sa používa iba bičik).